

Sygn. akt VI U 2610/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2018 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołania: S. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 8 sierpnia 2016 r., znak: (...)

w sprawie: S. B.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o emeryturę

oddala odwołanie.

Na oryginale właściwy podpis.

VI U 2610/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 sierpnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. – po rozpatrzeniu wniosku S. B. z dnia 29 lipca 2016r. – odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury.

Powołując się na przepisy art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. Nr 8, poz.43 ze zm.) organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony – wnioskodawca nie udokumentował na dzień 1 stycznia 1999r. wymaganego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy, wynoszącego co najmniej 15 lat.

Na podstawie dowodów dołączonych do wniosku i uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999r. okresy:

- składowe 25 lat 4 miesiące i 24 dni;
- stażu sumarycznego 25 lat 4 miesiące i 24 dni;
- stażu pracy w szczególnych warunkach 4 miesiące.

Jednocześnie Zakład wyjaśnił, iż do okresu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach nie uwzględnił okresów:

- od 6 listopada 1974r. do 31 grudnia 1987r. na podstawie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z (...) SA, gdyż świadectwo to nie spełnia wymogów formalnych, to jest:
- brak ścisłego określenia charakteru wykonywanej pracy zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.;
- brak powołania na właściwe zarządzenie resortowe, któremu podlegał zakład pracy;
- od 1 stycznia 1988r. do 30 września 1992r. na podstawie wpisu w świadectwie ogólnym z (...) Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) z dnia 26 września 1997r., gdyż brak powołania na właściwe zarządzenie resortowe, któremu podlegał zakład pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony S. B., domagając się zmiany decyzji i przyznania mu prawa do emerytury od dnia następnego po złożeniu wniosku, jak również zasądzenia od organu rentowego na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według zestawienia przedłożonego na rozprawie.

W uzasadnieniu zaskarżenia ubezpieczony twierdził, iż w okresie od 6 listopada 1974r. do 31 grudnia 1987r. pracował w Zakładach (...) w Ś. w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku elektromontera stacyjnego, a w okresie od 1 stycznia 1988r. do 30 września 1992r. w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B. na stanowisku elektryka i palacza centralnego ogrzewania – stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, powołując argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył, co następuje:

S. B. (urodz. (...)) 60 lat ukończył (...). W dniu 18 lipca 2016r. złożył on w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w B. wniosek o emeryturę, w którego treści zaznaczył, iż nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Wniosek ten rozpatrzony został przez organ rentowy decyzją z dnia 25 lipca 2016r., która odmawiała przyznania emerytury, a organ rentowy wskazał jako przyczynę odmowy to, iż do dnia wejścia w życie ustawy emerytalnej ubezpieczony nie udokumentował co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Ponadto organ rentowy wskazał, iż uznał za udowodniony staż pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach w wymiarze 4 miesięcy pracy na kolei od 1 lipca 1974r. do 31 października 1974r., zauważając iż do stażu pracy w szczególnych warunkach nie zaliczył okresu od 1 września 1971r. do 30 czerwca 1974r., gdyż ubezpieczony był wtedy uczniem, a uczniowie nie pracowali w pełnym wymiarze czasu pracy.

Organ rentowy uznał za udowodniony przez ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999r. ogólny staż emerytalny w wymiarze 25 lat 4 miesięcy i 24 dni.

W dniu 29 lipca 2016r. ubezpieczony złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych ponowny wniosek o emeryturę dołączając dodatkowe dokumenty w postaci świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawionego przez (...) SA oraz dwóch świadectw pracy z dnia 26 września 1997r. wystawionych mu przez (...) Przedsiębiorstwo Budownictwa (...) w B..

Decyzją z dnia 8 września 2016r. Zakład – rozpoznając wniosek ubezpieczonego z dnia 29 września 2016r. – ponownie odmówił mu przyznania emerytury. Decyzja ta zaskarżona została odwołaniem ubezpieczonego.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył tego czy okresy pracowniczego zatrudnienia ubezpieczonego:

- od 6 listopada 1974r. do 31 grudnia 1987r. (13 lat 1 miesiąc i 25 dni – w tym zasadnicza służba wojskowa odbyta przez niego w okresie od 27 kwietnia 1976r. do 14 kwietnia 1978r.) w Zakładach (...) w Ś.;

- od 1 stycznia 1988r. do 30 września 1992r. w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w B.

były okresami pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej i rozporządzenia Rady Ministrów z 4 lutego 1983r.

Z uwagi na to, iż pierwszy z powyższych okresów, łącznie z czteromiesięcznym okresem zatrudnienia powoda na kolei uznanym przez pozwanego w zaskarżonej decyzji, wynosiły łącznie 13 lat 5 miesięcy i 25 dni, decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu miało to, czy także drugi z tych okresów zatrudnienia powoda w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) mógł być zakwalifikowany jako okres pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach. Jeśli bowiem okres pracy ubezpieczonego w tym Przedsiębiorstwie nie mógłby uzupełnić powołanego okresu pracowniczego zatrudnienia powoda u innych pracodawców (13 lat 5 miesięcy i 25 dni), to na dzień 1 stycznia 1999r. (dzień wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy emerytalnej – por. art.184 ust.1 ustawy z 17 grudnia 1998r.) nie posiadał on wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wskazanych w § 4 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r.

Analizując tę kwestię wskazać należy, iż zebrane dowody wskazywały na to, iż w okresie od 1 stycznia 1988r. do 30 listopada 1990r. powód zatrudniony był na podstawie umowy o pracę na stanowisku elektryka – konserwatora, a od 1 grudnia 1990r. do 30 września 1992r. na stanowisku palacza centralnego ogrzewania. Pracę na tych dwóch stanowiskach wykonywał on w Ośrodku (...) w T. należącym do pracodawcy – (...) Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) w B. (dokumenty z akt osobowych powoda).

W toku procesu – precyzując podstawę faktyczną odwołania – pełnomocnik powoda oświadczył, iż ostatecznie powód nie zalicza do pracy w szczególnych warunkach okresu swojego zatrudnienia na stanowisku elektryka – konserwatora wykonywanego przed 1 grudnia 1990r. Do okresu pracy w szczególnych warunkach powód zaliczał natomiast pracę w Ośrodku (...) w T. na stanowisku palacza centralnego ogrzewania (oświadczenie pełnomocnika na rozprawie k.45; e-protokół rozprawy k.50).

Powyższe sprecyzowanie podstawy faktycznej odwołania uznać należy za oczywiste w kontekście przyznanych przez ubezpieczonego na rozprawie w trakcie informacyjnego wysłuchania okoliczności w których wykonywał on pracę na stanowisku elektryka – konserwatora w Ośrodku (...) w T..

Do obowiązków powoda realizowanych w czasie zatrudnienia na tym stanowisku należało: naprawianie urządzeń elektrycznych w kuchni (takich jak: patelnie elektryczne, taborety elektryczne do podgrzewania potraw), naprawa oświetlenia wewnętrznego i zewnętrznego poprzez np. wymianę bezpieczników czy żarówek, pilnowanie prawidłowego działania biologicznej oczyszczalni ścieków, pomp dostarczających wodę. Nie była to zatem praca wskazana w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., dziale II w energetyce, przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych.

Z kolei na stanowisku palacza centralnego ogrzewania Ośrodka (...) w T. ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, na trzy zmiany przy obsłudze trzech kotłów umiejscowionych w kotłowni. Były to dwa kotły wodne o temperaturze wody na wylocie do 100⁽⁰⁾C oraz jeden kocioł parowy dostarczający parę do kuchni Ośrodka (...). Kotły te były kotłami typu (...).

(zeznania świadka M. K. i przesłuchanie powoda S. B. – e-protokół rozprawy k.50 a.s.; skrócony pisemny protokół rozprawy k.47 – 48 a.s.; uzupełniające przesłuchanie powoda - e-protokół rozprawy k.81; skrócony protokół rozprawy k.78 – 79 a.s.)

Na podstawie dowodu z opinii biegłego sądowego do spraw oceny technicznego i wyceny maszyn i urządzeń (k.85 – 95) oraz ustnych wyjaśnień biegłego na rozprawie (e-protokół rozprawy k.119 i skrócony protokół rozprawy k.117 – 118) sąd Okręgowy ustalił, iż kotły typu (...) to kotły żeliwne parowe i wodne, które służą do wytwarzania ciepła dla celów centralnego ogrzewania lub też do podgrzewania wody, jak również do wytwarzania pary dla celów technicznych.

Podstawowym paliwem tych kotłów jest koks. Kotły wodne typu (...) są kotłami niskotemperaturowymi, a kotły parowe (...) - 5 są kotłami niskociśnieniowymi. Kotły wodne(...) przystosowane są do pracy w instalacji grzewczej, w której maksymalne ciśnienie nie przekracza 0,5 MPa (około 5 atm.), a temperatura wody na wylocie nie przekracza 100⁽⁰⁾C.

Natomiast kotły parowe (...) przystosowane są do pracy w układzie instalacji, w którym maksymalne ciśnienie nie przekracza 0,07 MPa (około 0,7 atm.).

Największa moc kotła wodnego(...) wynosi 172 kW (przy 13 członach), maksymalne ciśnienie nie przekracza 0,5 MPa (5 atm), a temperatura wody na wylocie nie przekracza 100⁽⁰⁾C. Z kolei moc kotła parowego (...)wynosi 150 kW (przy 13 członach), a maksymalne ciśnienie pracy nie przekracza 0,07 MPa (0,7 atm.). Kotły (...) wodne i parowe mogą mieć zainstalowaną różną ilość członów – od 5 do maksymalnie 13, z których zbudowany jest kocioł. Moc kotłów wodnych (...) waha się od 60 kW do 17 kW, a kotłów parowych od 54 kW do 15 kW. Moc tych kotłów grzewczych nie przekraczała 1 MW. Kotły te nie spełniają wymogów kotłów typu przemysłowego, zdefiniowanych w wyjaśnieniu Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 14 listopada 1985r. znak W-6162-1786/AL./85, w myśl którego „zgodnie z Polską Normą – PN – 70/H83136, która określa pojęcie kotłów grzewczych oraz ich parametry – jako nieautomatyzowane kotły parowe lub wodne typu przemysłowego należy rozumieć urządzenia z paleniskiem, przeznaczone do wytwarzania pary lub podgrzewania wody ciepłem wywiązującym się w procesie spalania paliwa, których moc przekracza 1 MW, przy kotłach wodnych temperatura wody na wylocie przekracza 388 K (115⁽⁰⁾C), w kotłach parowych ciśnienie pary przekracza 70 Kpa (ok 0,7 atm.).

(wyjaśnienie opublikowane m.in. w Pracy i Zabezpieczeniu Społecznym z 2002r. Nr 3 str.40 – 41)

Pojęcie kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego nie zostało zdefiniowane w przepisach rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Jednak w orzecznictwie podkreśla się, iż kotłem typu przemysłowego jest kocioł umiejscowiony w ciągu technologicznym danego zakładu pracy, którego praca ma zasadniczo dostarczać temu zakładowi energii w postaci pary (np. poruszającej rozmaite urządzenia i maszyny) lub gorącej wody wykorzystywanej w procesie produkcji. Kotłem typu grzewczego jest natomiast kocioł, którego zadanie polega na dostarczaniu ciepła, dla którego gorąca woda lub para jest jedynie nośnikiem, lub też dostarczeniu ciepłej wody i pary dla celów użytkowych, ale nie przemysłowych (np. mycie, pranie, gotowanie itp.). Pomiędzy tymi kotłami istnieje szereg różnic (m.in. temperatura uzyskiwana w komorze spalania, czy na wylocie wody, ciśnienie wody czy pary w instalacji, ilość i rodzaj spalonego paliwa), które powodują istotne różnice w ich obsłudze. Te różnice wykluczają zastosowanie rozszerzającej wykładni zapisów poz.1 działu XIV wykazu A, stanowiącego załącznik do cytowanego rozporządzenia, i objęcie nimi również prac przy obsłudze innych pieców (kotłów), nie będących kotłami typu przemysłowego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 grudnia 2013r. III AUa 169/13 – opubl. w LEX nr 1415904). Nie każda praca na stanowisku palacza jest pracą w szczególnych warunkach (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2015r. I UK 517/12 – LEX nr 1383245).

W Polskiej Normie PN-70/H 83136 definiuje się pojęcie:

- kotła grzewczego – jako urządzenia z paleniskiem przeznaczonym do wytwarzania pary lub podgrzania wody ciepłem, wywiązującym się w procesie spalania, którego moc nie przekracza 1 MW, przy czym w kotłach wodnych temperatura wody na wylocie nie przekracza 388K (115⁽⁰⁾C), a w kotłach parowych ciśnienie pary nie przekracza 70kN/m⁽²⁾ (około 0,7 at.);
- kotła wodnego – jako kotła, w którym następuje podgrzanie wody jako czynnika grzewczego;
- kotła wodnego niskotemperaturowego – jako kotła w którym najwyższa temperatura wody nie przekracza 373K;
- kotła wodnego średnotemperaturowego – jako kotła, w którym najwyższa temperatura wody jest wyższa od 373K (100⁽⁰⁾C), a nie przekracza 388K/115⁽⁰⁾C);

- kotła parowego – jako kotła, w którym następuje wytworzenie pary jako czynnika grzewczego;
- kotła parowego niskociśnieniowego – zgodnie z przepisami Dozoru Technicznego DT/KP – 1/63 p.3.3. jest to kocioł, w którym ciśnienie pary nie przekracza 70 kN/m^2 (około 0,7 at.).

Norma ta w przedmowie odwołuje się do aktu normatywnego – zarządzenia Ministra Górnictwa i energetyki z dnia 13 stycznia 1967r. w sprawie warunków technicznych, którym ze względu na racjonalne i oszczędne użytkowanie paliw i energii powinny odpowiadać projektowanie i budowa kotłów grzewczych (M. Pol. z 1967r. Nr 5, poz.25 z późn. zm.).

W § 1 ust.2 tego aktu prawnego stwierdza się, iż za kotły grzewcze w rozumieniu zarządzenia uważa się kotły wodne i parowe, z paleniskami na paliwa stałe, płynne i gazowe, gdy temperatura wody przy zastosowaniu wody jako nośnika ciepła nie przekracza 115°C , a nadciśnienie pary wytworzonej w kotle nie przekracza 0,7 at ($0,07 \text{ MN/m}^2$).

Z tego unormowania wynika, iż dotyczy ono kotłów, których moc nie przekracza 1MW i których nie można zaliczyć do kategorii kotłów typu przemysłowego. Natomiast kotły o większej mocy – powyżej 1MW podlegały unormowaniu zamieszczonemu w zarządzeniu Ministra Górnictwa i Energetyki oraz Gospodarki Materialowej i Paliwowej z dnia 16 czerwca 1987r. w sprawie szczegółowych zasad eksploatacji kotłów parowych i wodnych (M.P. z 1987r. Nr 20, poz.177) - § 1 ust.1 tego aktu prawnego (obowiązującego od 23 lipca 1987r. do 4 grudnia 1997r.; poprzedni akt prawny normujący tą kwestię to zarządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1961r. w sprawie szczegółowego określenia rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu oraz zakresy tego dozoru nad poszczególnymi urządzeniami technicznymi – M.P z 1962r. Nr 6, poz.20) – gdzie w § 3 wskazano, iż dozorowi technicznemu nie podlegają kotły wodne:

- a) o temperaturze wody podgrzanej nie przewyższającej 100°C ,
- b) o temperaturze wody podgrzanej przekraczającej 100°C , ale nie przewyższającej 115°C , ustawione przed dniem 9 maja 1961r.

Z tego właśnie powodu podsekretarz stanu w Ministerstwie Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w piśmie z dnia 14 listopada 1985r., znak W-6162-1786/AL./85 *opublikowanym w Pracy i Zabezpieczeniu Społecznym z 2003r. Nr 3 s.s. 40 – 41), skierowanym do podsekretarza stanu w Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej, wyjaśnił, iż „zgodnie z Polską Normą – PN-70/H-83136, która określa pojęcie kotłów grzewczych oraz ich parametry – jako niezautomatyzowane kotły parowe lub wodne typu przemysłowego – należy rozumieć urządzenia z paleniskiem, przeznaczone do wytwarzania pary lub podgrzewania wody ciepłem wywiązującym się w procesie spalania paliwa, których moc przekracza 1 MW, przy czym w kotłach wodnych temperatura wody na wylocie przekracza 388K (115°C), a w kotłach parowych ciśnienie pary przekracza 70 Kpa (około 0,7 at).

Dowód z opinii pisemnej biegłego sądowego oraz ustne wyjaśnienia biegłego na rozprawie wykluczały, aby praca powoda na stanowisku palacza centralnego ogrzewania wykonywana przez powoda w Ośrodku (...) w T. (będącym własnością jego pracodawcy) mogła zostać zakwalifikowana według stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. wykazu A działu XIV poz.1 – prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego.

Wnioski i ustalenia biegłego oparte były na szczegółowej analizie parametrów technicznych kotłów parowych i wodnych typu (...), które funkcjonowały w kotłowni Ośrodka (...) w T.(powód podczas uzupełniającego przesłuchania skorygował swoje wcześniejsze zeznania, wyjaśniając, iż w kotłowni umiejscowione były kotły tego właśnie typu, a nie typu (...)). Za wiarygodnością tego dowodu przemawiały także zasady doświadczenia życiowego, w myśl których w Ośrodku (...) (nawet przyjmującym kilkuset osobowe grupy turystów) nie było potrzeb technologicznych do wykorzystywania kotłów wodnych i parowych typu przemysłowego o mocy przekraczającej 1 MW.

Odnosząc się do dowodów ze świadectw pracy z dnia 26 września 1997r. (k.11 i 12 akt emerytalnych) podkreślić należy, iż są one tylko dokumentami prywatnymi w rozumieniu art.245 K.p.c., a ich moc dowodowa i wiarygodność podlega konfrontacji z pozostałym materiałem dowodowym. Opinia biegłego sądowego wykazała, iż powód pracy w szczególnych warunkach wskazanej w wykazie A dziale XIV poz.1 w Ośrodku (...) w T. nie wykonywał. Zatem świadectwa te nie były dowodami wiarygodnymi.

Jedynie dodatkowo wskazać należy, iż jak wynika z zeznań świadka M. K. przeszedł on na emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym dla mężczyzny 65 lat, mimo iż pracował razem z powodem jako palacz w kotłowni Ośrodka (...) w T.

Nawet przy zaliczeniu do pracy w szczególnych warunkach pozostałych wskazanych w odwołaniu okresów pracowniczego zatrudnienia powoda na kolei i w Zakładach (...) w Ś. okres tego zatrudnienia nie osiągnął wymaganych w § 4 ust.1 rozporządzenia z 7 lutego 1983r. 15 lat.

Zaskarżona decyzja odpowiadała zatem prawu a odwołanie powoda na podstawie art.184 ust.1 i 2 w zw. z art.32 i 27 ust.1 ustawy emerytalnej oraz § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. podlegało oddaleniu (art.477¹⁴ § 1 K.p.c.).

SSO Janusz Madej